

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРАТИ

ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИ

"ТАСД" МАЪНАВИЙ

ЎЗМ

2019 йил

"КЕЛИШИЛДИ"

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

2019 йил - Н - 10

Рўқиятга оғилди: № 68-5520100-2/01

2019 йил - 11 - 10

ИЖТИМОЙ СИЁСАТ ВА ИЖТИМОЙ ХИЗМАТ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 500000 – Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот
Таълим соҳаси: 520000 – Ижтимоий таъминот
Таълим йўналиши: 5520100 – Ижтимоий иш (оммалар ва бошқар билан)

I. Уқув фанининг долтирблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Иқтисодий сиёсат ва иқтисодий хизмат жамият томонидан иқтисодий барқарорликни таъминлаш, иссон капиталнинг шаклланиши ва турли иқтисодий гуруҳлар ўртасидаги муносабатларни уягуллаштириш билан боғлиқ равишда барқарор иқтисодий ўсишни шарт-шароитларини таъминлайдиган иқтисодий тартибга солишнинг муҳим дастаги ҳисобланади. Иқтисодий таъмирлашнинг шарт-шароитида барқарор иқтисодий ўсишни таъминлаш иқтисодий сиёсат соҳасидаги турли чакириклар ва амалиётда вужудга келадиган иқтисодий муаммоларни чуқур таҳлият қилиш ва уни оптимал ҳал этишни талаб қилолди. Шу муносабат билан иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқиш, амалга оширишнинг назарий ва амалий муаммоларини ўрганиш, бу борадаги тараққий этган маълумотларда жамланган бой тажрибадан маълумотларини ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда иқтисодий фойдаланиш муҳим иқтисодий ва тарбиявий аҳамиятга эа. Иқтисодий сиёсат фани талабаларда иқтисодий сиёсатнинг моҳияти, таъойиллари, амалга ошириш механизми ва дастақлари туғрисида чуқур дунскарашни шакллантириш, ўз мутахассислиги бўйича етук кадр бўлиб шаклланишига йуналтиради.

II. Уқув фанининг мақсади ва ванифалари

Талабаларга далаат иқтисодий сиёсатини амалга ошириш механизминини таъмирлаштириш, аҳолининг турмуш даражасини яхши ошириш ва сифатини яхшилаш, иқтисодий илмдор қатламларини қўллаб-қувватлашга қаратилган чора-тадбирлар қилишни моҳиятини ўргатиш ва илмдор Фанининг ванифалари-иқтисодий сиёсат фани объект, предмет, асосий тушунча ва категорияларини моҳиятини тушуништириш, замонавий социологиядаги асосий мақсад ва йўналдишлар билан таништириш, социология фанининг асосий қонуни ва таъойилларини умумий ва хусусий жиҳатларини кўрсатиб бериш, иқтисодий сиёсатнинг моҳияти ва маълумотини очиб бериш орқали талабаларга жамиятда бўлаётган социал жиҳат, ҳодисаларни илмдор таҳлият этиш зарурлигини синглиштиришди. Фан бўйича талабаларнинг билими, ҳўбияти ва маълумотларига қўйилган талаблар қўйилади. Талаба:

- шахсининг моҳияти қилиш, билими олиш ҳўқуқларини амалга оширишни иқтисодий ва ҳўқуқдор жиҳатдан қўллаб-қувватлаш;

- Жаҳонда иқтисодий сиёсатини назарий асослари келиб чиққини тартиби, ривожланиш босқичларини ва жаҳон моҳияти - иқтисодий инкирози шарт-шароитида трансформациялашуви туғрисида;

- ривожланган бозор муносабатлари шарт-шароитида аҳолига ҳўқуқдор аҳолини иқтисодий жиҳатдан илмдор қатламга кўрсатиладиган иқтисодий хизматлар бозорини ривожлантириш ва кўрсатиладиган хизматлар сифатини яхшилаш;

ижтимоий ҳисоблар бозори ва уни амал қилиш хусусиятлари. Глобал ижтимоий муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўналишлари.

8-мавзу. Ижтимоий шерикчилик тизими: ҳокимият тузилмалари билан алоқаларини ўргатиш.

Ижтимоий шерикчиликни шаклланиш тарихи. Ижтимоий шерикчиликнинг маъмуқ моҳияти. Ижтимоий шерикчиликни такомиллаштиришда давлат ҳокимияти органларининг каттироқи. Маҳдудий давлат ҳокимият органларида ижтимоий шерикчиликнинг моҳияти ва тамойиллари. Ижтимоий шерикчилик тизимида қасаба уюшмаларининг ўрни. Профессонал таълим ва бандликни таъминлаш тизимида ижтимоий шерикчиликни ўрни. Ижтимоий шерикчиликнинг хорижа таърибаси. Ўзбекистонда ижтимоий шерикчиликнинг ўзига хос хусусиятлари.

9-мавзу. Ўзбекистон ижтимоий сисбатининг стратегияси ва устувор йўналишлари.

Стратегия тушунчаси. Тоталитаризм демократик (фукарорлик) администлар аз ижтимоий сисбат стратегияси. Ўзбекистонда бугун ижтимоий соҳада мивжуз ҳолат. Аҳоли даромадлари даражасига кўра кескин дифференцияси шароитида ижтимоий сисбатининг устувор йўналишларини ташлаш муаммоси. 2017-2021 йилларга мўлақашилган Ўзбекистон Республикасиини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Харакатлар стратегияси мақсад ва вазифалари. Давлат ва жамият қурлиши тизимини тивамиллаштириш. Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш. Иқтисодийетни янада ривожлантириш ва либераллаштириш. Ижтимоий соҳани ривожлантириш. Хавфсизлик, миллатлараро тотуллик ва диний бағрикенгликни таъминлаш. Ўзбекистон Республикасиининг ижтимоий-иқтисодий ривожланиш динамикаси. (Видеолар кеснида) Эркин иқтисодий ҳудудлар ва уларнинг мивтава ижтимоий иқтисодийетига таъсири.

10-мавзу. Ижтимоий сугурта: ҳуқуқ, молли ва иқтисодийет.

Ижтимоий сугуртанин шаклланиш тарихи. Ижтимоий сугурта тамойиллари. Ижтимоий сугуртанин турлари. Ижтимоий сугуртанин моҳияти. Ижтимоий сугурта вазифалари. Ижтимоий ҳимоя тизимида ижтимоий сугуртанин ўрни. Ижтимоий сугуртанин иқтисодий асослари. Ижтимоий сугуртанин моллиявий асослари. Ижтимоий сугуртанин ташлаш этишнинг ҳуқуқий асослари. Ижтимоий сугуртани ташкил этишнинг хорижа таърибаси. Ўзбекистонда ижтимоий сугуртани ривожлантириш истибиллари.

11-мавзу. Демчи рафқи сибсат.

Демографики сибсатнинг мақсади ва вазифалари. Демографики моделлар ва унинг админияти. Аҳоли сонининг ўсиши ва унинг иктымол сибсий муаммолари. Аҳолининг туғулиш ва ўлим кўрсаткичлари. Демчи рафиянинг иктымол сибсий функцияси. Аҳолининг рўйхатида олиш ва унинг иктымол админияти. Шаҳар ва кишликлар демографияси. Иктымол хомчи муҳтож аҳолининг рўйхатида олиш ва уларга қаратилган иктымол сибсат. Аҳолининг уртача умур кўриш кўрсаткичлари. Аҳоли саломатлиги ва унинг уртача умур кўриш даражасига таъсири. Демографики башорат ва уни амалиётда куллаш. Аҳоли миграцияси ва иммиграцияси ҳамда эмиграцияси тушунчаларининг мазмуни.

12-мавзу. Пенсия тизимининг мохияти ва унинг илод қилини.

Пенсия тизимининг мохияти, тамойиллари ва мазмунлари. Пенсия тизимининг асосий хусусиятлари. Пенсия тизимининг асосий тамойиллари. Пенсия тизимининг ва унинг турлари. Пенсия тизимининг илод қилинининг асосий йўналишлари. Бюджетчики йўқотилган пенсиялари Жамғариб бориладиган пенсия тизимининг тизимини ташкил этиш зарурлиги ва ҳуқуқий асослари. Ўзбекистон пенсия жамғармасининг даражалари шаклланиш манбалари ва харажатлари. Яўналишнинг тақдими. Жамғариб бориладиган пенсия тизимининг тизимини ташкил этишнинг хориж таърибаси ва мамлакатимизда куллаш имкониятлари.

13-мавзу. Аҳоли бандлиги. Ишсизлик: иктымол-иктисодий оқибатлари, асосий кўринишлари, кўрсаткиш ва йўллари

Бандлик тушунчасининг мохияти. Бандликининг мезҳатдан фарқи. Бандлик самаралорлиги тушунчаси. Ишсизлик, унинг таърифи. Ишсизлик сабаблари. Ишсизлик турлари. функционал, таркибий, даврий яшрин. Ишсизлик кўрамини хисоблаш усуллари. Ишсизликининг иктисодий учун оқибатлари: мндаллий ва иқтисодий даражада. Ишсизлик иктисодийнинг узлуксиз ва нормал амал қилинининг муҳим шартларидан бири сифатида. Ишсизликининг иктымол оқибатлари. Ўзбекистонда ишсизлик билан кураш амалиёти. Ёшлар бандлиги ва ишсизлик. Аёллар бандлиги ва ишсизлик.

14-мавзу. Камбағаллик муаммолари ва уларни ҳал қилиш йўллари.

Камбағаллик тушунчаси. Абсолют ва нисбий камбағаллик. Иктымол сибсатда камбағаллик муаммолари. Собик иттифок даври ва ҳозирги даврда камбағаллик. Дунё таърибасида камбағалликни баҳолаш усуллари. Камбағалликини харажатчан ва турғун шакллари. Жалондан камбағаллик билан курашмош усуллари. Дунё мамлакатларининг иктисодий ривожланиш жиятдан турулдишини. Ўзбекистонда камбағаллик билан курашмош

йўллари, «Камбагалларга ёрдам» ва «камбагаллик билан кураш» категориялари, уларнинг фарқи. Камбагаллик билан курашишга оид ҳуқуқат стратегиялари. Аҳоли турмуш даражаси ва фаровонлиги, Янги минимуми. Истеъмол саватчаси тушунчаси.

15-мавзу. Давлатнинг оилга асратган ва гиёсати.

Оила тушунчаси. Оила ва никоҳ. Оила ва унинг турлари. Оила сиёсати тушунчаси. Оила бюджети ва унинг режалаштириш механизмлари. Оилавий ажримлар ва уни бартараф этиш йўллари. Оилавий ажримларнинг мингаҳавий статистика таҳлили. Ёш оилаларни ижтимоий муҳофазаси. Оила фаровонлигини баҳолаш кўрсаткичлари. Оила сиёсатини юритишнинг ҳориж тажрибаси. Ўзбекистонда фаромон оилаларни шакллантиришга қаратилган давлат сиёсати. Ёш оилаларни уй-жой билан таъминлашга қаратилган давлат сиёсати.

16-мавзу. Ижтимоий сиёсат ва ижтимоий ҳафсиётлик.

Ижтимоий ҳафсиётлик ва унинг функциялари. Ижтимоий ҳафсиётликни таъминлаш таҳдидлари. Ижтимоий ҳафсиётликни таъминлашнинг асосий йўллари. Потенциал ва реал таҳдидлар. Озиқ-овқат ҳафсиётлиги ва унинг хусусиятлари. Ижтимоий ҳатар тушунчаси. Ижтимоий сиёсат ҳатарларини баҳолаш усуллари.

IV. Семинар машғулотлари бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулотлари учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Ижтимоий сиёсатнинг предмети ва методи.
2. Ижтимоий сиёсатнинг назарий асослари.
3. Ижтимоий сиёсатнинг шаклланиши ва ривожланиш босқичлари.
4. Аҳоли фаровонлиги ва ижтимоий таъминот.
5. Ижтимоий ахтматлар.
6. Аҳолини ижтимоий муҳофиза қилиш даълат ижтимоий сиёсатининг асосий йўналиши сифатида.
7. Ижтимоий сиёсатни амалга оширишнинг жаҳон тажрибаси.
8. Ўзбекистон ижтимоий сиёсатининг стратегияси ва устивор йўналишлари.
9. Ижтимоий сиёсатни амалга оширишда ижтимоий институтларнинг ўрни.
10. Демографик сиёсат.
11. Пенсия тизминининг моҳиятавуинислоҳлаш.
12. Аҳоли бандлиги. Ишсизлик: ижтимоий-иқтисодий оқибатлари, асосий ёрналишлари, қисқартириш йўллари.
13. Камбагаллик муҳимолари ва уларни ҳал қилиш йўллари.

Семинар машғулотлар мултимедиа қурулмалари билан жикозлашган

аудиторияда бир академ. гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўқитилиши эҳтим. Машгулоқлар фақат ва интерактив усуллар ёрдамида ўқилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

У. Мустиқил таълим ва мустиқил ишлар

Мустиқил таълим учун тавсия этилган мазмулар:

1. Иجتимой сийбят тушунчаси, мақсади ва вазифалари, таркиби, тамойиллари, моделлари, шакллари, предмети, услублари
2. Иجتимой сийбятга бағишланган илмий қарашларнинг вужудга келиши ва ривожланиш босқичлари
3. Иқтисодий ва глобаллашу шарҳида иجتимой сийбятга бағишланган илмий концепцияларнинг трансформациялашуви ва устувор йўналишлари
4. Ўзбекистонда мустиқиллик йилларида иجتимой сийбятнинг ҳуқуқий-институционал асосларини шакллантириши ва ривожлантирилиши.
5. Иجتимой гуруҳлар: шаклланиш қонуниятлари, мезонлари, турлари, таърифлари ва уларни тақрор ишлаб чиқариш шартлари.
6. Иجتимой рисклар, турлари, уларни гуруҳлаш, бошқариш ва қарорлар қабул қилиш
7. Давлатни иجتимой сийбят соҳасидаги конституцион мажбурийатлари.
8. Давлатни иجتимой ривожланиш соҳасидаги халқаро мажбурийатлари.
9. Иجتимой индикаторлар.
10. Ўзбекистонда Иجتимой сийбят стратегияси ва устувор йўналишлари.
11. Ўзбекистонда 2030 йилгача мўлжалланган даврда ўрта юқори дарималли мамлакатлар каторига кириш миллий дастури стратегияси ва унга эришиш йўллари.
12. Аҳоли турмуш даражаси индикаторлари ва кўрсаткичлари.
13. Аҳоли турмуш сифати ва уни белгиловчи омиллар
14. Аҳоли даромадлари ва ҳаракатлари таркиби.
15. Таълим сийбати мақсади, таркиби, тамойиллари ва устувор йўналишлари. Таълим тизимини ислоҳ этиш моделлари.
16. Ўзбекистонда таълим тизимини ривожланиш ва модернизациялашнинг устувор йўналишлари.
17. Соғлиқни сақлаш тизимини таркиби, мақсади, вазифалари, турлари ва ривожланиш индикаторлари.
18. Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ этиш стратегияси дастури ва ҳуқуқий-институционал асослари.
19. Соғлиқни сақлаш соҳасини ислоҳ этиш босқичлари.
20. Аҳолини иجتимой ҳимоя қилиш тизимини таркиби, тамойиллари ва шакллари.
21. Аҳолини иجتимой ҳимоядан муҳтожлигини ҳисоблашнинг услублари ва услубийти.
22. Маишоти иجتимой ҳимоянинг мажбурий аниқлаш вариантлари.

23. Хориж мамлакатларида аҳолини иқтисодий қўллаб-қувватлаш моделлари
24. Ўзбекистонда аҳолини иқтисодий ҳимоялашнинг маъмулий-иқтисодий кучайтириш йўналишлари.
25. Жаҳоилла иқтисодий сиёсатни амалга ошириш моделлари: афзалликлари ва камчиликлари
26. Иқтисодий сиёсатни амалга оширишнинг айрим мамлакат турушларидаги хусусиятлари.
27. Ривожланган мамлакатларда иқтисодий сиёсатни амалга ошириш ҳолати, ривожланиш омиллари, гендерциялари ва йўналишлари.
28. АКШда иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш хусусиятлари.
29. Европа иттифоқида иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқиш, амалга оширишнинг ўзига хос хусусиятлари ва босқичлари
30. Японияда иқтисодий иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқиш, амалга оширишнинг асослари ва хусусиятлари.
31. Ўтмиш иқтисодиёти мамлакатларида иқтисодий оқибатни ислоҳ этиш зарурияти, омиллари ва босқичлари.
32. Буюк Британия иқтисодий сиёсатни шакллантириш тарихи ва ривожланиш босқичлари
33. Буюк Британияда аҳолини иқтисодий ҳимоя қилишнинг “Бевебридж” модели ва унинг ўзига хос хусусиятлари
34. Буюк Британия соғлиқни сақлаш тизими ҳолати ва тиббий хизматлар бозори
35. Буюк Британия пенсия тизими ҳолати, тарихи ва ислоҳ этиш йўналишлари.

Мустақил ўзлаштирилган маълумот буйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни таҳрир қилиш тавсия этилади.

VII. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳақида ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Ганнева М.Х. Основы социальной работы. Учебное пособие. – Ташкент: CHASHMAPRINT, 2009.
2. Е.И.Холодовой, Г.И.Климактовой. Социальная политика: учебник для академического бакалавриата/2-е изд., перераб. и доп.–М.: Издательство Юрайт, 2017 - 195с.
3. Е.И.Холодовой, Г.И.Климактовой. Социальная политика: учебник для бакалавров – М.: Издательство Юрайт, 2013.
4. С.Тўйчиева А.Ш., Норбеков, Иқтисодий сиёсат – Ўқув қўлланма – Ташкент, 2010.

Қўшимча адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Ёшлар аслаҳага тинимсиз марҳа ва олибқаноҳ халқимиз билан бирга қураимиз. Тошкент. Ўзбекистон нашриёти, 2017
2. Мирзиёев Ш.М. Қонуи устуворлик ва манфаатларимиз таъминлаш – юрт таракқиёти ва халқ фаровончилигининг гарови. Тошкент. Ўзбекистон нашриёти, 2017
3. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон демократик Ўзбекистон давлатининг биргаллиққа ёрлоқ эгамити. Тошкент. Ўзбекистон нашриёти, 2017.
4. Мирзиёев Ш.М. Танқидий тахлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг қулдалик қондаси бўлиши керак. Тошкент. Ўзбекистон нашриёти, 2017.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони “Ўзбекистон Республикасининг вилоят ривожлантириш бўйича дарияшлар Стратегияси тугриқда. Ўзбекистон Республикаси қонуи қўжаматлари тўплами, 2017 й. 6-сон, 70-модда.
6. “Пенсия таъминоти таъминини ривожлантириш истиҳболлари” мавзусидаги республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Университет”, 2014. 272 б.
7. “Ўзбекистон илмий суғурта ботурининг ривожланиш тенденциялари, муаммолари ва ечимлари” мавзусидаги олий ўқув юрталараро илмий-амалий конференция материаллари тўплами. – Т.: “Global Color print”, 2015. 358 б.
8. “Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланиш ва аҳоли бандлигини ошириш йўллари” илмий-амалий конференция материаллари тўплами 1-қисм. Тошкент, 2015 й. – 215 б.
9. “Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланиш ва аҳоли бандлигини ошириш йўллари” илмий-амалий конференция материаллари тўплами 2-қисм. Тошкент, 2015 й. – 301 б.
10. Кричевский П.А. Социальное страхование. Учебник. – М.: Дашков и К, 2011 – 381 с.
11. Қаланова М.Э. “Местный рынок труда” итучение, өценка, предложения по улучшению использования трудового потенциала” Кейс – технология. Услугии қулдалим. Т. ГЦИУ, 2008 й. -24 б.
12. Далимов Р.Т. Мировой опыт реформирования пенсионной системы и его применение в условиях переходной экономики. –Т.: Университет, 2003. -212 с.
13. Экономика. Учебник. (Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. 18-е изд.: Пер с англ. – М.: ООО «И.Д.Вильямс», 2009. – 1360 с.